

Marlena Małag

Minister Rodziny i Polityki Społecznej

MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

PROGRAM ROZWOJU
RODZINNYCH DOMÓW POMOCY

EDYCJA 2022

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
I. Podstawa prawna programu.....	4
II. Informacja na temat funkcjonowania placówek.....	5
III. Cele programu.....	6
IV. Adresaci programu.....	7
V. Zakres podmiotowy i przedmiotowy programu.....	8
VI. Finansowanie programu oraz warunki przyznawania gminom środków budżetu państwa przeznaczonych na realizację programu.....	10
VII. Zasady podziału środków budżetu państwa na realizację programu.....	12
VIII. Zadania podmiotów uczestniczących w realizacji programu.....	14
IX. Monitoring programu.....	16

Wstęp

Od wielu lat obserwujemy w Polsce proces zmiany struktury demograficznej ludności, który wynika z wydłużania się przeciętnego trwania życia i spadku dzietności.

Na koniec 2019 r. liczba osób w wieku 60 lat i więcej przekroczyła 9,7 mln a odsetek osób starszych w populacji Polski osiągnął poziom 25,3%¹. Według prognozy Głównego Urzędu Statystycznego, liczba ludności w wieku 60 lat i więcej w Polsce w 2030 r. wzrośnie do poziomu 10,8 mln, a w 2050 r. wyniesie 13,7 mln². Osoby te będą stanowiły około 40% ogółu ludności Polski.

Zachodzące przemiany demograficzne skutkujące starzeniem się społeczeństwa prowadzą do wzrostu częstości występowania chorób przewlekłych oraz niepełnosprawności. Prowadzi to do konieczności zaspokajania rosnących potrzeb nie tylko w zakresie ochrony zdrowia, ale również w zakresie usług opiekuńczych.

Forma usług opiekuńczych w postaci rodzinnego domu pomocy jest ogniwem pośrednim w systemie pomocy społecznej pomiędzy usługami opiekuńczymi świadczonymi w miejscu zamieszkania, a całodobową placówką specjalistycznego wsparcia, jaką jest dom pomocy społecznej. Biorąc pod uwagę procesy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa istnieje potrzeba rozwoju rodzinnych form wsparcia dla osób, które wymagają szerokiego zakresu usług opiekuńczych, ale jednocześnie nie wymagają jeszcze umieszczenia w domu pomocy społecznej. Taką właśnie pośrednią formą wsparcia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, świadcząca zarówno usługi bytowe jak i opiekuńcze na poziomie określonego standardu, są rodzinne domy pomocy.

Rodzinne domy pomocy mogą stanowić alternatywę dla domów pomocy społecznej – jako forma pomocy osobom w podeszłym wieku lub osobom z niepełnosprawnościami. Jako kameralne placówki przeznaczone dla nie więcej niż ośmiu osób wpisują się w realizowanie

¹ Publikacja Głównego Urzędu Statystycznego: „Sytuacja osób starszych w Polsce w 2019 r.”.

² Tamże.

idei deinstytucjonalizacji usług pomocy społecznej, dlatego też rozwój tego typu placówek jest obecnie szczególnie zasadny.

Należy przy tym zaznaczyć, że w maju 2021 r. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej zebrało i przanalizowało informacje przekazane przez wydziały polityki społecznej urzędów wojewódzkich na temat przyczyn niskiego zainteresowania realizacją zadania, jak również propozycji ewentualnych działań, które mogłyby wpłynąć na rozwój tej formy wsparcia. Z przekazanych informacji wynikało, że wsparcie realizacji zadania ze środków budżetu państwa mogłoby w sposób istotny wpłynąć na to, aby gminy decydowały się podpisywać umowy na prowadzenie rodzinnych domów pomocy oraz na kierowanie osób do tych placówek.

W przekazanych propozycjach wskazywano również, że do rozwoju rodzinnych domów pomocy przyczyniłaby się możliwość pozyskania lokalu na ten cel z zasobów gminy (wsparcie ze strony gmin np. przez udostępnienie z zasobów gminy osobie fizycznej /organizacji pożytku publicznego odpowiedniego lokalu, który spełniałby wszystkie standardy niezbędne do prowadzenia takiej działalności czy preferencyjne ceny wynajmu lokalu).

Z informacji przekazanych przez urzędy wojewódzkie wynika, że rozwój rodzinnych domów pomocy wymaga upowszechnienia informacji o tej formie wsparcia. Przyjęcie programu resortowego, który finansowo wspierałby tę formę pomocy ma szansę w sposób pośredni wpłynąć na rozpowszechnienie informacji na temat funkcjonowania rodzinnych domów pomocy.

I. Podstawa prawna Programu

Program rozwoju rodzinnych domów pomocy, zwany dalej „programem”, stanowi informację zawierającą wskazówki dotyczące możliwości uzyskania wsparcia finansowego realizacji zadania własnego gmin o charakterze obowiązkowym, określonego w art. 17 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, z późn. zm.), świadczenia usług opiekuńczych, w związku z art. 36 pkt 2 lit. 1 wymienionej ustawy, w myśl

którego świadczeniem niepieniężnym z pomocy społecznej jest świadczenie usług opiekuńczych w rodzinnym domu pomocy oraz w związku z art. 52 tej ustawy, zgodnie z którym w przypadku braku możliwości zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoba wymagająca pomocy innych osób z powodu wieku lub niepełnosprawności może korzystać z usług opiekuńczych i bytowych w formie rodzinnego domu pomocy.

W ramach programu udziela się wsparcia finansowego dla gmin na podstawie art. 115 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, przy czym wysokość dotacji celowej z budżetu państwa zgodnie z ww. przepisem nie może przekroczyć 80% kosztów realizacji zadania.

II. Informacje na temat funkcjonowania placówek

Rodzinny dom pomocy stanowi formę usług opiekuńczych i bytowych świadczonych całodobowo przez osobę fizyczną lub organizację pożytku publicznego dla nie mniej niż trzech i nie więcej niż ośmiu zamieszkujących wspólnie osób wymagających z powodu wieku lub niepełnosprawności wsparcia w tej formie.

Rodzinne domy pomocy mogą być prowadzone przez osoby fizyczne oraz organizacje pozarządowe posiadające status organizacji pożytku publicznego. Rodzinny dom pomocy jest prowadzony na podstawie umowy zawartej przez osobę fizyczną albo organizację pożytku publicznego z gminą właściwą ze względu na miejsce położenia rodzinnego domu pomocy. W przypadku gdy na terenie gminy nie ma możliwości prowadzenia rodzinnego domu pomocy lub zapewnienia odpowiedniej do potrzeb liczby miejsc w rodzinnych domach pomocy prowadzonych na jej terenie, gmina może zawrzeć umowę, z osobą fizyczną lub organizacją pożytku publicznego prowadzącą dom na terenie gminy sąsiadującej z tą gminą. Tak więc rozwój rodzinnych domów pomocy zależy zarówno od zainteresowania podmiotów uprawnionych do podejmowania takiej formy świadczenia usług, przy jednoczesnej chęci gmin do podpisywania umów w tym zakresie. Konieczność zawarcia umowy z gminą wymaga więc powierzenia przez gminę realizacji zadania publicznego, jakim jest prowadzenie rodzinnego domu pomocy.

Zainteresowanie podmiotów uprawnionych podejmowaniem takiej formy usług jest małe. Dane pokazują także niskie zainteresowanie gmin podpisywaniem umów w tym zakresie.

Z danych jakimi dysponuje Ministerstwo wynika, że obecnie funkcjonuje 47 rodzinnych domów pomocy (w dwunastu województwach): 12 prowadzonych przez organizacje pożytku publicznego oraz 35 prowadzonych przez osoby fizyczne.

W czterech województwach nie funkcjonują żadne rodzinne domy pomocy (dolnośląskie, mazowieckie, opolskie, podkarpackie).

W sumie 47 istniejących rodzinnych domów pomocy według stanu na dzień 5 maja 2021 r. dysponowało 362 miejscami, w których przebywało 318 osób (wykorzystanych 88% dostępnych w domach miejsc).

Zaznaczyć jednak należy, że liczba domów w ostatnim czasie zwiększyła się istotnie (w porównaniu do danych za 2019 r. przybyło 14 nowych tego typu placówek). Z danych ze sprawozdania MRPiPS-03 za 2019 r. z *udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach* wynika, że w 2019 r. funkcjonowały 33 rodzinne domy pomocy, z których wsparcia skorzystało 231 osób. Z danych ze sprawozdania MRPiPS-03 za 2020 r. wynika, że w 2020 r. funkcjonowało 47 rodzinnych domów pomocy, z których wsparcia skorzystały 343 osoby.

III. Cele programu

Strategicznym celem programu jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych świadczonych w rodzinnych domach pomocy oraz rozwój tej formy wsparcia.

Cele szczegółowe:

- 1) wsparcie finansowe samorządów gminnych w zapewnieniu osobom niesamodzielnym pomocy w formie usług opiekuńczych świadczonych w rodzinnych domach pomocy poprzez dofinansowanie kosztów, jakie gminy ponoszą w związku z kierowaniem osób do rodzinnych domów pomocy;
- 2) wsparcie finansowe tworzenia nowych rodzinnych domów pomocy, poprzez dofinansowanie remontów oraz zakupu wyposażenia niezbędnego do uruchomienia nowego domu w budynku, który gmina planuje udostępnić z własnych zasobów organizacji pożytku publicznego lub osobie fizycznej celem uruchomienia domu.

Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie wsparcia osób niesamodzielnych ze względu na wiek lub niepełnosprawność. Zakłada się, że długofalowymi efektami programu będą:

1. Zapewnienie ww. osobom wsparcia i pomocy adekwatnej do potrzeb i możliwości wynikających z wieku i stanu zdrowia, w ramach usług świadczonych w rodzinnych domach pomocy.
2. Poprawa jakości życia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym.
3. Rozwój małych i kameralnych form pomocy na poziomie lokalnym, tym samym wsparcie procesu deinstytucjonalizacji usług pomocy społecznej.
4. Upowszechnienie tej formy wsparcia oraz zwiększenie wiedzy na temat rodzinnych domów pomocy.
5. Wsparcie zadań publicznych realizowanych w ramach współpracy z sektorem pozarządowym oraz prywatnym.

IV. Adresaci programu

Bezpośrednimi adresatami programu są gminy (miejskie, wiejskie, miejsko-wiejskie).

W ramach programu gmina może skorzystać z dofinansowania ze środków budżetu państwa na zadania związane z pobytem osób wymagających wsparcia w rodzinnych domach pomocy, jeżeli:

- w 2022 r. będzie partycypować w kosztach pobytu osób kierowanych przez gminę do rodzinnych domów pomocy na podstawie § 8 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 marca 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy (Dz. U. poz. 719), zwanego dalej „rozporządzeniem”,
- planuje udostępnić z zasobów gminy budynek celem utworzenia w nim w 2022 r. rodzinnego domu pomocy na podstawie § 52 art. 2a lub 2b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, tj. planuje zawarcie umowy z osobą fizyczną lub organizacją pożytku publicznego na prowadzenie rodzinnego domu pomocy, jednocześnie udostępniając na ten cel budynek.

Pośrednimi adresatami programu będą:

- 1) osoby fizyczne prowadzące rodzinny dom pomocy lub planujące utworzenie rodzinnego domu pomocy;
- 2) organizacje pożytku publicznego prowadzące rodzinny dom pomocy lub planujące utworzenie rodzinnego domu pomocy;
- 3) osoby korzystające ze wsparcia rodzinnych domów pomocy.

V. Zakres podmiotowy i przedmiotowy programu

1. Program zakłada wsparcie finansowe jednostek samorządu terytorialnego w zakresie udzielania osobom wymagającym z powodu wieku lub niepełnosprawności pomocy w formie usług opiekuńczych świadczonych w rodzinnych domach pomocy przez realizację dwóch modułów:

MODUŁ I:

Dofinansowanie kosztów, jakie gminy ponoszą w związku z kierowaniem osób do rodzinnych domów pomocy, w tym:

- 1) dofinansowanie pobytu w rodzinnych domach pomocy osób kierowanych do nowotworzonych w 2022 r. domów,
- 2) dofinansowanie pobytu w rodzinnych domach pomocy osób po raz pierwszy kierowanych w 2022 r. do już istniejących rodzinnych domów pomocy,
- 3) dofinansowanie pobytu w rodzinnych domach pomocy osób skierowanych przed 1 stycznia 2022 r. do istniejących rodzinnych domów pomocy.

MODUŁ II:

Jednorazowe dofinansowanie nowotworzonych rodzinnych domów pomocy celem dostosowania pomieszczeń do wymogów rozporządzenia przez dofinansowanie remontu pomieszczeń lub zakupu wyposażenia w budynkach, jakie gmina planuje udostępnić z własnych zasobów organizacjom pożytku publicznego lub osobom fizycznym planującym uruchomienie domu na podstawie umowy zawartej z gminą.

2. W ramach modułu I:
 - a) kosztem realizacji zadania jest wydatek, jaki co miesiąc ponosi gmina w związku z ponoszeniem kosztów pobytu osób skierowanych decyzjami administracyjnymi do rodzinnych domów pomocy³,
 - b) gmina może uzyskać dofinansowanie w ramach Programu maksymalnie do 50% kosztów miesięcznych, o jakich mowa w ust. 2 lit. a z zastrzeżeniem punktu VI ust. 4 lit. a niniejszego programu.
3. W ramach modułu II:
 - a) dofinansowane zostaną gminy, które podpiszą umowę z organizacją pożytku publicznego bądź osobą fizyczną na prowadzenie rodzinnego domu pomocy⁴, który będzie nowotworzoną placówką, jednocześnie udostępniając na cel prowadzenia rodzinnego domu pomocy budynek z zasobów gminy, który w ramach modułu II zostanie wyremontowany lub wyposażony celem dostosowania nowotworzonego domu do wymogów rozporządzenia,
 - b) udostępnienie przez gminę budynku osobie fizycznej lub organizacji pożytku publicznego nastąpi w formie najmu, tym samym osoba fizyczna czy organizacja pożytku publicznego staną się najemcami lokalu,
 - c) możliwość dofinansowania dotyczyć będzie tylko nowych placówek uruchamianych w 2022 r.,
 - d) gmina może uzyskać dofinansowanie w ramach programu maksymalnie do 80% kosztów poniesionych na remont lub zakup wyposażenia budynku

³ Na podstawie § 8 ust. 1 rozporządzenia pobyt w rodzinnym domu pomocy jest odpłatny do wysokości odpowiadającej poniesionym miesięcznym wydatkom ustalonym w umowie dotyczącej prowadzenia rodzinnego domu pomocy zawartej między gminą a osobą fizyczną albo organizacją pożytku publicznego, prowadzącymi rodzinny dom pomocy, a zgodnie z ust. 2 przy ustalaniu opłaty z tytułu pobytu w rodzinnym domu pomocy stosuje się odpowiednio art. 61 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

⁴ Rodzinny dom pomocy jest prowadzony na podstawie umowy zawartej przez osobę fizyczną albo organizację pożytku publicznego z gminą właściwą ze względu na miejsce położenia rodzinnego domu pomocy (art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej), a w przypadku gdy na terenie gminy nie ma możliwości prowadzenia rodzinnego domu pomocy lub zapewnienia odpowiedniej do potrzeb liczby miejsc w rodzinnych domach pomocy prowadzonych na jej terenie, gmina może zawrzeć umowę, o której mowa w ust. 2a, z osobą fizyczną lub organizacją pożytku publicznego prowadzącą rodzinny dom pomocy na terenie gminy sąsiadującej z tą gminą (art. 52 ust. 2b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej).

będącego w zasobach gminy, w którym następnie na zasadach wynikających art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej zleci organizacji pożytku publicznego lub osobie fizycznej prowadzenie rodzinnego domu pomocy.

VI. Finansowanie programu oraz warunki przyznawania gminom środków budżetu państwa przeznaczonych na realizację programu

1. Program zakłada dwa źródła finansowania – dotację z rezerwy celowej budżetu państwa (cz. 83 poz. 25) oraz środki własne jednostek samorządu terytorialnego uczestniczących w programie.
2. W ramach programu gminom udziela się wsparcia finansowego na podstawie art. 115 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
3. W ramach programu dofinansowane mogą być koszty, jakie ponosi gmina za świadczenie usług opiekuńczych w rodzinnych domach pomocy, tj. koszty ponoszone za pobyt osób skierowanych decyzjami administracyjnymi do rodzinnych domów pomocy, ponoszone przez gminy od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r., bądź wydatki jakie gminy poniosą dostosowując budynki będące w zasobach gminy do prowadzenia w nich rodzinnych domów pomocy, tj. wydatki poniesione przez gminy na dofinansowanie tworzenia rodzinnych domów pomocy na mocy umowy zawartej z organizacją pożytku publicznego lub osobą fizyczną tworzonych między 1 stycznia, a 31 grudnia 2022 r.
4. Gmina może otrzymać dotację celową na realizację działań przewidzianych programem, jeżeli udział środków własnych gminy wynosi:
 - a) w ramach modułu I:
 - nie mniej niż 50% przewidywanych kosztów realizacji zadania w przypadku dofinansowania pobytu w rodzinnych domach pomocy nowo kierowanych w 2022 r. osób do domów, tym samym maksymalna kwota dofinansowania ze środków budżetu państwa w ramach programu wynosi nie więcej niż 50% kosztów realizacji tego zadania,
 - nie mniej niż 70% przewidywanych kosztów realizacji zadania w przypadku dofinansowanie pobytu w rodzinnych domach pomocy osób skierowanych przed

1 stycznia 2022 r. do istniejących rodzinnych domów pomocy, tym samym maksymalna kwota dofinansowania ze środków budżetu państwa w ramach programu wynosi nie więcej niż 30% kosztów realizacji tego zadania,

b) w ramach modułu II - nie mniej niż 20% przewidywanych kosztów realizacji zadania, tym samym maksymalna kwota dofinansowania ze środków budżetu państwa w ramach II modułu programu wynosi nie więcej niż 80% kosztów realizacji zadania.

5. Gmina zgłasza roczne zapotrzebowanie na środki z rezerwy celowej budżetu państwa na realizację usług opiekuńczych w rodzinnych domach pomocy w ramach programu wypełniając formularz zapotrzebowania (oddzielnie dla każdego z modułów), który jest udostępniany przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w systemie Centralna Aplikacja Statystyczna (CAS).
6. Przed złożeniem zapotrzebowania gmina dokonuje dokładnej analizy potrzeb w tym zakresie oraz faktycznych możliwości realizacji zadania we współpracy z organizacją pożytku publicznego lub osobą fizyczną, tak aby zminimalizować ryzyko ewentualnej rezygnacji z realizacji zadania na późniejszych etapach realizacji programu.
7. Dotację z rezerwy celowej przekazuje wojewoda.
8. Niewykorzystana kwota dotacji podlega zwrotowi na zasadach przewidzianych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305, z późn. zm.).
9. Środki, o których mowa w pkt 1, zaplanowane są w rezerwie celowej budżetu państwa przeznaczonej na zadania określone w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
10. Beneficjenci programu zobowiązani są do wypełniania obowiązku informacyjnego, zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych (Dz. U. poz, 953).
11. W przypadku przyjęcia i wykorzystania dotacji w ramach modułu II gmina zobowiązuje się do zapewnienia utrzymania trwałości zadania w terminie 5 lat, tj. do dnia 31 grudnia 2027 r. Za utrzymanie trwałości zadania należy rozumieć

kontynuowanie zlecenia przez gminę prowadzenia rodzinnego domu pomocy oraz utrzymanie miejsc w rodzinnym domu pomocy. W tym czasie jednostka samorządu jest zobowiązana do przedstawiania corocznych sprawozdań z kontynuacji realizacji zadania właściwemu wojewodzie.

12. W przypadku nie utrzymania trwałości zadania w okresie wskazanym w pkt 11, środki z dotacji podlegają zwrotowi proporcjonalnie do okresu, w jakim rodzinny dom pomocy nie będzie funkcjonował, tj. 1/5 kwoty dotacji za każdy rok niedochowania trwałości zadania.
13. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, w sytuacji nie dochowania trwałości zadania w okresie, o jakim mowa w pkt 11, istnieje możliwość odstąpienia od żądania zwrotu środków dotacji, o jakim mowa w pkt 12, w sytuacji kiedy przedmiotowy budynek gmina przeznaczy na realizację innych zadań gminy z obszaru pomocy społecznej. Decyzję w tym zakresie podejmuje wojewoda po konsultacji z ministrem, na uzasadniony wniosek gminy o odstąpienie żądania zwrotu środków z dotacji w związku z niedochowaniem trwałości realizacji zadania.

VII. Zasady podziału środków budżetu państwa na realizację programu

1. W ramach modułu I gminy zgłaszają do właściwego wojewody zapotrzebowanie na środki z rezerwy celowej na dofinansowanie wydatków ponoszonych przez gminę za pobyt osób skierowanych do rodzinnych domów pomocy, uwzględniając w szczególności:
 - a) przewidywaną szacunkową liczbę osób skierowanych do rodzinnych domów pomocy, za które jednostka samorządu terytorialnego będzie ponosić odpłatność, z podziałem na osoby nowo kierowane do domów w 2022 r., oraz osoby skierowane do domów przed 1 stycznia 2022 r.,
 - b) przewidywane szacunkowe koszty gminy za pobyt osób skierowanych do rodzinnych domów pomocy w ujęciu rocznym z podziałem na odpłatność za osoby nowo kierowane do domów w 2022 r., oraz za osoby skierowane do domów przed 1 stycznia 2022 r.
2. Zapotrzebowanie, o jakim mowa wyżej, składane jest jednokrotnie i dotyczy szacunkowej kwoty zapotrzebowania na realizację zadania w całym 2022 r.

3. W ramach modułu II gminy zgłaszając do właściwego wojewody zapotrzebowanie na środki z rezerwy celowej na dofinansowanie remontu lokalu lub zakupu wyposażenia celem uruchomienia przez organizację pożytku publicznego lub osobę fizyczną rodzinnego domu pomocy, uwzględniają w szczególności:
 - a) liczbę miejsc planowanych do uruchomienia w ramach nowotworzonego rodzinnego domu pomocy,
 - b) średnie koszty ponoszone przez gminę celem dostosowania pomieszczeń domu do wymogów rozporządzenia w odniesieniu do jednego uruchamianego miejsca w nowotworzonym rodzinnym domu pomocy z przeznaczeniem na remont lub zakup wyposażenia domu, jak również ogólny koszt realizacji zadania,
 - c) krótki opis realizacji zadania ze wskazaniem zakresu przedmiotowego działań, w tym wskazanie czy zadanie gmina planuje realizować we współpracy z organizacją pożytku publicznego czy osobą fizyczną.
4. Wojewodowie przekazują do Ministra Rodziny i Polityki Społecznej zbiorcze zapotrzebowania z województwa.
5. Złożenie zapotrzebowania na środki nie jest równoznaczne z przyznaniem dotacji we wnioskowanej wysokości.
6. Propozycję podziału środków rezerwy celowej budżetu państwa na realizację Programu w ramach modułu I i modułu II opracowuje Minister Rodziny i Polityki Społecznej.
7. W ramach modułu II:
 - a) dofinansowanie ze środków budżetu państwa w ramach programu nie może przekroczyć kwoty 30 000 zł na remont lub zakup wyposażenia dla jednego nowotworzonego miejsca, a całkowita kwota dotacji dla gminy w ramach modułu II na uruchomienie jednego domu będzie iloczynem kwoty dofinansowania na jedno miejsce oraz liczby tworzonych w domu miejsc, tym samym maksymalna kwota dofinansowania ze środków budżetu państwa na tworzenie jednego rodzinnego domu pomocy nie może przekroczyć kwoty 240 000 zł,
 - b) ogólny koszt realizacji zadania w ramach modułu II stanowią koszty jednostki samorządu terytorialnego na remont lub zakup wyposażenia pomieszczeń budynku będącego w zasobach gminy, który gmina planuje udostępnić organizacji pożytku

- publicznego lub osobie fizycznej w związku z podpisaniem (lub planowaniem podpisania) umowy na utworzenie rodzinnego domu pomocy,
- c) na ogólny koszt realizacji zadania składa się dotacja z budżetu państwa w ramach programu w wysokości nie większej niż 80% ogólnego kosztu realizacji zadania oraz wkład własny jednostki samorządu terytorialnego w wysokości nie mniejszej niż 20% ogólnego kosztu realizacji zadania,
 - d) dofinansowanie może dotyczyć zarówno kosztów remontu jak i zakupu wyposażenia niezbędnego do dostosowania pomieszczeń celem uruchomienia rodzinnego domu pomocy, dofinansowanie nie dotyczy zakupu nieruchomości lub rozbudowy istniejących budynków,
 - e) dofinansowanie może dotyczyć remontu lub zakupu wyposażenia do wszystkich pomieszczeń domu użytkowanych przez osoby kierowane do rodzinnego domu pomocy, m.in. pokoi mieszkańców domu, pomieszczeń kuchennych czy jadalni, łazienek, pomieszczeń do wspólnego przebywania, pomieszczeń do prowadzenia zajęć rehabilitacyjno-ruchowych; dofinansowanie nie dotyczy infrastruktury towarzyszącej,
 - f) koszty ponoszone w związku z zadaniem realizowanym w ramach II modułu programu są kwalifikowalne, jeżeli są:
 - niezbędne dla realizacji zadania,
 - racjonalne i efektywne,
 - faktycznie poniesione w okresie kwalifikowania wydatków, tj. nie później niż do dnia 31 grudnia 2022 r.,
 - prawidłowo udokumentowane,
 - g) w przypadku dużego zainteresowania programem w pierwszej kolejności dofinansowanie tworzenia nowych domów będzie dotyczyło tych województw, w których nie funkcjonują rodzinne domy pomocy.

VIII. Zadania podmiotów uczestniczących w realizacji programu

1. Do zadań ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego należy:

- 1) opracowanie programu;

- 2) dokonanie podziału środków rezerwy celowej, zaplanowanej w ustawie budżetowej na 2022 r. na zadania określone w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej na województwa, z przeznaczeniem na realizację programu;
- 3) składanie wniosku do ministra właściwego do spraw finansów publicznych w zakresie podziału środków rezerwy celowej, na województwa z przeznaczeniem na realizację programu;
- 4) przygotowanie wzoru sprawozdania z realizacji programu;
- 5) monitorowanie realizacji programu za pośrednictwem wojewodów;
- 6) dokonanie analizy rocznych sprawozdań wojewódzkich z realizacji programu oraz sporządzenie sprawozdania zbiorczego.

2. Do zadań wojewody należy:

- 1) udzielanie informacji gminom i podmiotom zainteresowanym o zasadach działania programu;
- 2) ocena złożonego przez gminy zapotrzebowania na środki finansowe;
- 3) składanie do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego zapotrzebowania na środki rezerwy celowej na realizację programu;
- 4) przekazanie środków finansowych gminom;
- 5) rozliczenie przekazanej dotacji;
- 6) przekazanie do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego rocznego sprawozdania wojewódzkiego z realizacji programu;
- 7) kontrola i nadzór nad realizacją zadań realizowanych przez gminy województwa w ramach programu;
- 8) monitorowanie zachowania trwałości zadania przez gminy, które zrealizują zadanie w ramach modułu II programu;
- 9) promowanie wśród jednostek samorządu terytorialnego założeń programu oraz dobrych praktyk w zakresie funkcjonowania rodzinnych domów pomocy.

3. Do zadań gminy (wójta, burmistrza, prezydenta miasta) należy:

- 1) składanie zapotrzebowania na środki finansowe na realizację programu do właściwego wojewody;
- 2) koordynowanie programu w gminie;
- 3) przekazanie wojewodzie rocznego sprawozdania z realizacji programu w ujęciu opisowym i tabelarycznym;

- 4) w ramach modułu II coroczne przedstawianie sprawozdań z kontynuacji realizacji zadania właściwemu wojewodzie.

IX. Monitoring programu

1. Roczne sprawozdanie o sposobie realizacji programu wójt/burmistrz/prezydent miasta przekazuje do wojewody w terminie do dnia 31 stycznia 2023 r.
2. Sprawozdanie z kontynuacji realizacji zadania wójt/burmistrz/prezydent miasta przekazuje do wojewody corocznie w wymaganym okresie zachowania trwałości zadania realizowanego w ramach modułu II programu w terminie do dnia 31 stycznia kolejnego roku.
3. Wojewoda przekazuje do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego roczne sprawozdanie z realizacji programu, według określonego wzoru, w terminie do dnia 20 lutego 2023 r.
4. Sporządzenie sprawozdania zbiorczego z realizacji programu w terminie do dnia 17 kwietnia 2023 r. należy do zadań ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

**MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
DEPARTAMENT POMOCY I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ**

INFORMATOR

PROGRAM ROZWOJU RODZINNYCH DOMÓW POMOCY NA ROK 2022

Warszawa, wrzesień 2021

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
PODSTAWOWE INFORMACJE O RODZINNYCH DOMACH POMOCY	4
PODSTAWOWE INFORMACJE O PROGRAMIE ROZWOJU RODZINNYCH DOMÓW POMOCY NA ROK 2022	6
PYTANIA I ODPOWIEDZI OPRACOWANE DLA PROGRAMU ROZWOJU RODZINNYCH DOMÓW POMOCY NA ROK 2022	9

WSTĘP

Program rozwoju rodzinnych domów pomocy na rok 2020 jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie wsparcia osób wymagających pomocy ze względu na wiek lub niepełnosprawność, a jego strategicznym celem jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych świadczonych w rodzinnych domach pomocy oraz rozwój tej formy wsparcia.

Program będzie realizowany od 2022 r. i jest adresowany do gmin: miejskich, wiejskich, miejsko – wiejskich.

Forma usług opiekuńczych w postaci rodzinnego domu pomocy jest ogniwem pośrednim w systemie pomocy społecznej pomiędzy usługami opiekuńczymi świadczonymi w miejscu zamieszkania, a całodobową placówką specjalistycznego wsparcia, jaką jest dom pomocy społecznej. Biorąc pod uwagę procesy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa istnieje potrzeba rozwoju rodzinnych form wsparcia dla osób, które wymagają szerokiego zakresu usług opiekuńczych, ale jednocześnie nie wymagają jeszcze umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Doświadczenia pokazują, że rodzinne domy pomocy są formą wsparcia, która jest słabo rozwinięta, a jednocześnie świadomość na temat tej formy pomocy jest bardzo niska.

Mając na uwadze powyższe, w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej opracowano program wspierający rozwój rodzinnych domów pomocy. Przedmiotowy *Informator programu* stanowi zbiór wskazówek dla pracowników urzędów wojewódzkich oraz pracowników jednostek samorządu terytorialnego, ale również dla podmiotów zainteresowanych uruchomieniem domu, które mają na celu ułatwienie procedury aplikowania o dofinansowanie w ramach programu.

Informator został podzielony na trzy części:

- pierwsza – to podstawowe informacje na temat zasad funkcjonowania rodzinnych domów pomocy,
- druga - to podstawowe informacje o programie,
- trzecia – to zestaw pytań i odpowiedzi, odnoszących się do najważniejszych obszarów programu.

Mamy nadzieję, że niniejszy dokument będzie dla Państwa pomocnym źródłem informacji w zakresie interpretacji zapisów ujętych w programie „Rozwoju rodzinnych domów pomocy” na rok 2022.

PODSTAWOWE INFORMACJE O RODZINNYCH DOMACH POMOCY (RDP)

Czym jest rodzinny dom pomocy:

formą usług opiekuńczych i bytowych świadczonych całodobowo

Dla kogo:

dla nie mniej niż trzech i nie więcej niż ośmiu zamieszkujących wspólnie osób wymagających z powodu wieku lub niepełnosprawności wsparcia w formie usług opiekuńczych i bytowych

Kto może prowadzić:

osoba fizyczna lub organizacja pożytku publicznego (OPP)

Na jakiej podstawie:

na podstawie umowy zawartej przez osobę fizyczną albo OPP z gminą właściwą ze względu na miejsce położenia RDP (lub gminą sąsiednią)

Na jakiej podstawie prawnej udzielane jest wsparcie:

1. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 poz. 1876 z późn. zm.):
 - ✓ art. 52 ustawy - w przypadku braku możliwości zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoba wymagająca z powodu wieku lub niepełnosprawności pomocy innych osób może korzystać z usług opiekuńczych i bytowych w formie rodzinnego domu pomocy
 - ✓ art. 36 pkt 2 lit. I ustawy - świadczeniem niepieniężnym z pomocy społecznej jest świadczenie usług opiekuńczych w rodzinnym domu pomocy
2. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 marca 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy (Dz. U. poz. 719)

W jakim budynku może być prowadzony rodzinny dom pomocy:

rodzinny dom pomocy świadczy usługi bytowe i opiekuńcze w budynku mieszkalnym jednorodzinny, którego właścicielem lub najemcą jest:

- 1) osoba fizyczna prowadząca rodzinny dom pomocy, w którym ta osoba zamieszkuje
- 2) organizacja pożytku publicznego - w przypadku rodzinnego domu pomocy prowadzonego przez organizację pożytku publicznego

Kto kieruje osoby do rodzinnego domu pomocy:

osobę wymagającą wsparcia do rodzinnego domu pomocy kieruje kierownik ośrodka pomocy społecznej na podstawie decyzji administracyjnej o skierowaniu (na pobyt okresowy lub stały)

Jak ustalana jest odpłatność za pobyt w rodzinnym domu pomocy:

- ✓ pobyt w rodzinnym domu pomocy jest odpłatny do wysokości odpowiadającej poniesionym miesięcznym wydatkom ustalonym w umowie dotyczącej prowadzenia rodzinnego domu pomocy zawartej między gminą a osobą fizyczną albo organizacją pożytku publicznego, prowadzącymi rodzinny dom pomocy
- ✓ przy ustalaniu opłaty z tytułu pobytu w rodzinnym domu pomocy stosuje się odpowiednio art. 61 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (odpłatność jak w przypadku domów pomocy społecznej, tj. w pierwszej kolejności z dochodu mieszkańca)

Czy dom powinien spełniać określone wymogi:

Standardy, rodzaj i zakres usług bytowych i opiekuńczych świadczonych przez rodzinny dom pomocy określone zostały w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 marca 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy

Osobom przebywającym w rodzinnym domu pomocy zapewnia się, dostosowane do ich sprawności psychofizycznej, całodobowe:

- usługi bytowe, w tym: miejsce pobytu, wyżywienie, utrzymanie czystości
- usługi opiekuńcze, w tym udzielanie pomocy w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnację, w tym pielęgnację w czasie choroby, kontakty z otoczeniem, inne czynności wynikające z indywidualnych potrzeb

Rozporządzenie określa też szczegółowe wymogi dotyczące np. wielkości pokoi czy wymogi dotyczące budynku oraz pomieszczeń wspólnego użytkowania

Kto kontroluje rodzinne domy pomocy:

W ramach nadzoru kierownik ośrodka, w imieniu i z upoważnienia wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, przeprowadza kontrolę w rodzinnym domu pomocy co najmniej raz na pół roku

PODSTAWOWE INFORMACJE O PROGRAMIE

CEL PROGRAMU

Strategicznym celem programu jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych świadczonych w rodzinnych domach pomocy oraz rozwój tej formy wsparcia

Cele szczegółowe:

- 3) wsparcie finansowe samorządów gminnych w zapewnieniu osobom niesamodzielnym pomocy w formie usług opiekuńczych świadczonych w rodzinnych domach pomocy poprzez dofinansowanie kosztów, jakie gminy ponoszą w związku z kierowaniem osób do rodzinnych domów pomocy
- 4) wsparcie finansowe tworzenia nowych rodzinnych domów pomocy, poprzez dofinansowanie remontów oraz zakupu wyposażenia niezbędnego do uruchomienia nowego domu w budynku, który gmina planuje udostępnić z własnych zasobów organizacji pożytku publicznego lub osobie fizycznej celem uruchomienia domu

ADRESACI PROGRAMU

Bezpośrednimi adresatami programu są gminy (miejskie, wiejskie, miejsko-wiejskie)

ZAKRES PODMIOTOWY PROGRAMU

czyli komu można udzielić wsparcia w ramach programu

Gminom, które mają podpisaną umowę z OPP lub osobą fizyczną na prowadzenie rodzinnego domu pomocy i kierują bądź planują skierować kolejne osoby do rodzinnego domu pomocy.

Gminom, które posiadają w swoich zasobach budynek, który planują w formie najmu udostępnić OPP lub osobie fizycznej w celu uruchomienia rodzinnego domu pomocy.

ZAKRES PRZEDMIOTOWY PROGRAMU

czyli na co należy przeznaczyć środki finansowe przyznane z programu

Program zakłada dwa moduły:

MODUŁ I:

- ✓ pierwszy moduł dotyczy dofinansowania kosztów, jakie gminy ponoszą w związku z kierowaniem osób do rodzinnych domów pomocy
- ✓ w sytuacji kiedy miesięczny koszt pobytu jest wyższy niż opłaty ponoszone z dochodu mieszkańca, różnicę pokrywa gmina kierująca osobę do rodzinnego domu pomocy,

tym samym gmina partycypuje w kosztach pobytu osoby kierowanej do rodzinnego domu pomocy

- ✓ w module I gmina może wnioskować o częściowe dofinansowanie kosztów, jakie co miesiąc ponosi z tytułu kierowania osób wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych do rodzinnych domów pomocy
- ✓ dofinansowanie dotyczy zarówno pobytu osób po raz pierwszy kierowanych w roku 2022 do rodzinnych domów pomocy, jak również osób skierowanych przed dniem 1 stycznia 2022 r. do istniejących rodzinnych domów pomocy

MODUŁ II:

- ✓ drugi moduł umożliwia uzyskanie wsparcia w sytuacji, kiedy gmina planuje udostępnić z własnych zasobów budynek dla organizacji pożytku publicznego lub osoby fizycznej, celem uruchomienia w nim rodzinnego domu pomocy na podstawie umowy zawartej z gminą
- ✓ wsparcie w tym przypadku jest jednorazowe i jest przeznaczone na remont lub zakup wyposażenia celem dostosowania budynku będącego w zasobach gminy do wymogów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 marca 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy

FINANSOWANIE PROGRAMU

czyli podstawa prawna udzielenia wsparcia finansowego oraz wysokość dotacji przyznawanej w ramach programu

Wsparcia finansowego dla gmin udziela się na podstawie art. 115 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej:

Jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu pomocy społecznej, przy czym wysokość dotacji nie może przekroczyć 80% kosztów realizacji zadania, z zastrzeżeniem ust. 2.

Moduł I - dofinansowanie kosztów, jakie gminy ponoszą w związku z kierowaniem osób do rodzinnych domów pomocy (koszty pobytu osób w placówkach):

- ✓ do 30% kosztów ponoszonych przez gminy za pobyt osób kierowanych do rodzinnych domów pomocy przed rokiem 2022
- ✓ do 50% kosztów ponoszonych przez gminy w przypadku nowo kierowanych osób, tj. osób skierowanych decyzją administracyjną do rodzinnego domu pomocy w roku 2022.

Moduł II – dofinansowanie kosztów remontu lub zakupu wyposażenia w przypadku tworzenia nowego rodzinnego domu pomocy:

- ✓ dofinansowanie do 80% kosztów realizacji zadania, tj. kosztów remontu lub zakupu wyposażenia celem dostosowania budynku do potrzeb uruchomienia w nim rodzinnego domu pomocy

JAK UZYSKAĆ DOFINANSOWANIE Z PROGRAMU

czyli zgłaszanie zapotrzebowania na środki finansowe w ramach programu

Gmina zgłasza zapotrzebowanie na środki na dofinansowanie zadań w ramach programu rozwoju rodzinnych domów pomocy wypełniając *formularz zapotrzebowania*, który jest udostępniany przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS) – dla każdego z modułów odrębnie.

- ✓ Zapotrzebowanie składane w ramach modułu I jest zapotrzebowaniem odnoszącym się do szacunkowych założeń dotyczących planowanej liczby osób, za które gmina będzie ponosić odpłatność w związku z ich skierowaniem do rodzinnego domu pomocy jak również szacunkowych kwot odpłatności
- ✓ Zapotrzebowanie gmina składa do urzędu wojewódzkiego
- ✓ Urząd wojewódzki przekazuje zbiorcze zapotrzebowanie z terenu województwa do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej
- ✓ Podziału środków z dotacji dokonuje Minister Rodziny i Polityki Społecznej
- ✓ Złożenie zapotrzebowania nie jest równoznaczne z przyznaniem środków we wnioskowanej wysokości

PRZYKŁADOWE PYTANIA I ODPOWIEDZI OPRACOWANE DLA PROGRAMU ROZWOJU RODZINNYCH DOMÓW POMOCY NA ROK 2022

1. W jaki sposób gmina wylicza kwotę zapotrzebowania w module I w przypadku odpłatności za osoby, które dopiero będą kierowane do rodzinnych domów pomocy w roku 2022?

W tym wypadku zapotrzebowanie dotyczy szacunkowej kwoty, tj. kalkulacji opartej na hipotetycznie przyjętej liczbie osób, które gmina może skierować do domu oraz opartej na szacunku wysokości opłat ponoszonych przez gminę w 2022 r., w związku ze skierowaniem tych osób do rodzinnego domu pomocy. Niemniej jednak ta szacunkowa kwota zapotrzebowania wyliczona musi być w oparciu o pewien stan faktyczny.

Przykład:

Gmina ma podpisaną umowę z rodzinnym domem pomocy, w którym przebywa 5 mieszkańców, za pobyt których gmina ponosi odpłatność. Jednocześnie dom na dzień aplikowania o środki dysponuje nadal 3 wolnymi miejscami, tj. potencjalnie gmina ma możliwość skierowania do domu jeszcze trzech osób. W ocenie gminy realne jest, że w 2022 r. trzech mieszkańców gminy zawnioskuje o tę formę wsparcia, jednocześnie spełniając wymogi ustawowe do ich skierowania do domu.

Kalkulując kwotę zapotrzebowania na środki odnoszące się do nowo kierowanych osób gmina może zawnioskować o maksymalnie 50% szacunkowej kwoty wyliczonej przy wzięciu pod uwagę następujących wartości:

- 3 osoby x średnia miesięczna szacunkowa odpłatność za osobę (wyliczona na podstawie kosztów ponoszonych przez gminę za osoby, które obecnie przebywają w rodzinnym domu pomocy) x szacunkowa liczba miesięcy roku, w jakich gmina potencjalnie będzie ponosić odpłatność za te osoby

2. Jaki jest maksymalny możliwy poziom dofinansowania w ramach modułu I?

Możliwy maksymalny poziom dofinansowania w ramach modułu I zależy jest od tego, czy:

- dofinansowanie dotyczy kosztów gminy za osoby kierowane do rodzinnych domów pomocy w 2021 r. lub wcześniej – w tym przypadku gmina może wystąpić o dofinansowanie ze środków budżetu państwa maksymalnie do 30% ponoszonych w 2022 r. kosztów tytułem opłat za pobyt tych osób w rodzinnych domach pomocy,
- czy też dofinansowanie będzie dotyczyło kosztów ponoszonych przez gminy za tzw. nowo kierowane osoby, tj. osoby skierowane do rodzinnych domów pomocy

w 2022 r. – w tym wypadku możliwy poziom dofinansowania ze środków budżetu państwa jest wyższy, tj. do 50% ponoszonych w 2022 r. kosztów tytułem opłat za pobyt tych osób w rodzinnych domach pomocy.

Uwaga:

Za osobę nowo kierowaną w 2022 r. należy rozumieć zarówno:

- Pana X, który został skierowany do rodzinnego domu pomocy decyzją wydaną w styczniu 2022 r., w której wskazano iż świadczenie w formie pobytu w rodzinnym domu przysługuje od 1 lutego 2022 r.,

jak również:

- Pana Y, który został skierowany do rodzinnego domu pomocy decyzją wydaną w grudniu 2021 r., w której wskazano iż świadczenie w formie pobytu w rodzinnym domu przysługuje od 1 stycznia 2022 r.

Kluczowe w powyższym jest to, że skierowanie dotyczy roku 2022, tj. osoba staje się mieszkańcem domu w tym roku.

W przypadku jeżeli Pan Z został skierowany do rodzinnego domu pomocy decyzją z 1 grudnia 2021 r., w której wskazano, że świadczenie w formie pobytu w domu przysługuje od 26 grudnia 2021 r. – jest traktowany jako osoba skierowana przed 1 stycznia 2022 r.

3. Co jest kosztem realizacji zadania w ramach modułu I i jak gmina, powinna obliczyć kwotę dofinansowania w ramach modułu I, którą może otrzymać, jeżeli przystąpi do programu rozwoju rodzinnych domów pomocy w roku 2022?

Kosztem realizacji zadania są wydatki, jakie co miesiąc ponosi gmina w związku z pobytem osób skierowanych decyzjami administracyjnymi do rodzinnych domów pomocy, ponoszone przez gminy od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r.

Koszt realizacji zadania liczony jest od poniesionych wydatków ogółem w danym roku tytułem odpłatności za osoby skierowane i przebywające w rodzinnych domach pomocy⁵.

4. Czy gmina może przystąpić do programu, jeżeli kieruje osoby do rodzinnego domu pomocy na terenie gminy sąsiedniej?

⁵ Na podstawie § 8 ust. 1 rozporządzenia pobyt w rodzinnym domu pomocy jest odpłatny do wysokości odpowiadającej poniesionym miesięcznym wydatkom ustalonym w umowie dotyczącej prowadzenia rodzinnego domu pomocy zawartej między gminą a osobą fizyczną albo organizacją pożytku publicznego, prowadzącymi rodzinny dom pomocy, a zgodnie z ust. 2 przy ustalaniu opłaty z tytułu pobytu w rodzinnym domu pomocy stosuje się odpowiednio art. 61 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Tak, jeżeli kwestie kierowania do rodzinnego domu pomocy na terenie gminy sąsiedniej zostały unormowane formalnie, np. na podstawie porozumienia pomiędzy gminami, a kierowanie do domu odbywa się zgodnie z przepisami ustawy na podstawie decyzji administracyjnej kierownika ośrodka pomocy społecznej i gmina ponosi koszty pobytu tych osób w domu, jest możliwość o wnioskowania o środki w ramach modułu I.

5. Czy gmina może jednocześnie wnioskować o środki w module I i module II?

Tak, jest możliwe wnioskowanie o środki na uruchomienie nowego domu (moduł II), a jednocześnie złożenie szacunkowego zapotrzebowania na środki w module I (koszty jakie poniesie gmina w 2022 r. w związku z opłatami za pobyt osób skierowanych do rodzinnego domu pomocy).

Przykład:

Harmonogram zadania zakłada uruchomienie nowego domu np. w sierpniu 2022 r. i jest realna możliwość kierowania do niego osób od tego miesiąca. W takim przypadku możliwe jest złożenie zapotrzebowania na dofinansowanie w maksymalnej wysokości 50% kosztów, jakie szacunkowo gmina będzie ponosić za pobyt nowo skierowanych osób do rodzinnego domu pomocy w miesiącach sierpień-grudzień 2022 r.

6. Czy w ramach modułu II gmina może wnioskować o środki finansowe na utworzenie więcej niż jednego domu?

Tak, nie ma formalnych przeciwwskazań do wnioskowania o środki na utworzenie więcej niż jednego domu. Należy jednak pamiętać, że ostateczna decyzja o podziale dotacji zostanie podjęta przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej. W pierwszej kolejności dofinansowane będą gminy z tych województw na terenie których nie funkcjonują żadne domy.

7. Czy składając zapotrzebowanie na środki w ramach modułu II gmina musi już mieć podpisaną umowę na prowadzenie nowego rodzinnego domu z OPP lub osobą fizyczną?

Nie, na etapie wnioskowania o środki gmina nie musi mieć jeszcze dopełnionych formalności związanych z podpisaniem umowy na prowadzenie domu z podmiotem, który będzie prowadził nowo tworzony w 2022 r. dom. Przed złożeniem zapotrzebowania gmina dokonuje dokładnej analizy potrzeb w tym zakresie oraz faktycznych możliwości realizacji zadania we współpracy z organizacją pożytku publicznego lub osobą fizyczną, tak aby zminimalizować ryzyko ewentualnej rezygnacji z realizacji zadania na późniejszych etapach realizacji programu. Przy czym wybór podmiotu, który będzie prowadził dom (oczywiście z zachowaniem wszelkich procedur w tym zakresie, m.in. wynikających z ustawy

z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub przepisów dotyczących zamówień publicznych) w sposób istotny wpływa na minimalizowanie ryzyka rezygnacji z realizacji zadania, niemniej jednak nie jest warunkiem koniecznym już na etapie składania zapotrzebowania na środki.

8. Czy dofinansowanie w ramach modułu II może dotyczyć remontów lub zakupu wyposażenia już istniejących rodzinnych domów pomocy?

Nie, dofinansowanie w ramach modułu II może dotyczyć tylko nowo tworzonych domów, tj. domów uruchamianych w 2022 r.

9. Czy jest możliwość udzielenia dofinansowania w ramach modułu II jeżeli lokal, w którym planuje się uruchomienie domu jest własnością organizacji pożytku publicznego lub osoby fizycznej?

Nie, dofinansowanie dotyczy tylko remontów lub wyposażenia pomieszczeń w budynkach będących w zasobach gminy i udostępnianych przez gminę osobie fizycznej lub organizacji pożytku publicznego celem prowadzenia rodzinnego domu pomocy. Udostępnienie następuje w formie najmu, tym samym osoba fizyczna czy organizacja pożytku publicznego staną się najemcami lokalu.

10. Czy w ramach modułu II możliwe jest dofinansowanie kosztów budowy?

Nie, dofinansowane mogą zostać tylko koszty remontu lub zakupu wyposażenia, do wszystkich pomieszczeń budynku, które będą służyły mieszkańcom. Z dotacji nie może być finansowana infrastruktura towarzysząca, np. garaże, altany, zieleń, drogi/dojazdy itp.

11. Czy jeżeli możliwe dofinansowanie w ramach modułu II należy wskazać w przeliczeniu na koszt jednego tworzonego miejsca, to czy możliwe jest dofinansowanie również części wspólnych?

Oczywiście, że tak. Dofinansowanie może dotyczyć remontu i zakupu wyposażenia do wszystkich pomieszczeń domu użytkowanych przez mieszkańców, m.in. pokoi mieszkańców domu, pomieszczeń kuchennych czy jadalni, łazienek, pomieszczeń do wspólnego przebywania, pomieszczeń pomocniczych do prania i suszenia, czy pomieszczeń do prowadzenia zajęć rehabilitacyjno-ruchowych.

W tym wypadku ogólny koszt dofinansowania remontu lub zakupu wyposażenia do nowo tworzonego domu należy podzielić przez liczbę tworzonych w domu miejsc – otrzymana wartość nie może być wyższa niż 30 tys. zł.

Uwaga: Nie są jednak kwalifikowalne koszty, które będą wydatkowane na remont czy wyposażenie pomieszczeń użytkowanych prywatnie tylko i wyłącznie przez osobę fizyczną prowadzącą rodzinny dom zamieszkującą w budynku (lub osobę kierującą rodzinnym domem w przypadku prowadzenia przez OPP)

12. Jakie są terminy przystąpienia do programu? Do kiedy gmina może złożyć zapotrzebowanie na środki w ramach programu?

Zapotrzebowanie na środki w ramach programu (zarówno w module I jak II) składane jest jednokrotnie za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Zapotrzebowanie składane jest do Ministra Rodziny i Polityki Społecznej za pośrednictwem urzędów wojewódzkich.

Ministerstwo po opublikowaniu wzorów zapotrzebowania w CAS, poinformuje urzędy wojewódzkie o wyznaczonym terminie zbierania zapotrzebowań od gmin oraz o terminie przekazania sprawozdania zbiorczego z województwa. Urzędy wojewódzkie będą zobligowane do przekazania do wszystkich gmin z terenu województwa informacji o możliwości ubiegania się o środki wraz ze wskazaniem terminów aplikowania o środki.

13. Jakie jest zadanie urzędów wojewódzkich po zebraniu zapotrzebowań gmin?

Urzędy wojewódzkie będą zobligowane do weryfikacji złożonych zapotrzebowań – w przypadku zapotrzebowań wypełnionych błędnie bądź wypełnionych niekompletnie będą wnioskowały o ich uzupełnienie/poprawienie. Następnie zbiorcze zapotrzebowanie z województwa urzędy wojewódzkie prześlą do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

14. Do czego zobowiązuje gminę konieczność utrzymania trwałości zadania w module II?

Za utrzymanie trwałości zadania należy rozumieć kontynuowanie zlecenia przez gminę prowadzenia rodzinnego domu pomocy oraz utrzymanie miejsc w rodzinnym domu pomocy. W tym czasie jednostka samorządu jest zobowiązana do przedstawiania corocznych sprawozdań z kontynuacji realizacji zadania właściwemu wojewodzie.

Przez powyższe należy rozumieć, że przez kolejne 5 lat, tj. do 2027 r.:

- gmina będzie miała podpisaną umowę z OPP lub osobą fizyczną na prowadzenie rodzinnego domu pomocy w wyremontowanym/wyposażonym ze środków programu budynku,
- wymieniony wyżej dom będzie dysponował liczbą miejsc nie mniejszą niż ta, która została dofinansowana na tworzenie w ramach modułu II.

Uwaga: utrzymanie trwałości zadania należy rozumieć jako funkcjonowanie domu z określoną liczbą miejsc bez względu czy miejsca te są wykorzystywane czy też nie – kluczowe w tym przypadku jest utrzymanie miejsc i gotowość do przyjęcia osób.

15. Co jeżeli OPP lub osoba fizyczna zrezygnują z prowadzenia domu utworzonego w ramach modułu II?

W tym wypadku gmina ma trzy możliwości:

1. Gmina zleca prowadzenie domu innej OPP lub osobie fizycznej – prowadzenie domu przez inny podmiot jest możliwe i będzie traktowane jako kontynuacja zadania, gdyż nadrzędnym celem jest utrzymanie miejsc w utworzonym rodzinnym domu pomocy.
2. Gmina zwraca środki z dotacji proporcjonalnie do okresu, w jakim rodzinny dom pomocy nie będzie funkcjonował, tj. 1/5 kwoty dotacji za każdy rozpoczęty rok niedochowania trwałości zadania.
3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, w sytuacji niedochowania trwałości zadania istnieje możliwość odstąpienia od żądania zwrotu środków dotacji, w sytuacji kiedy przedmiotowy budynek gmina przeznaczy na realizację innych zadań gminy z obszaru pomocy społecznej (np. ośrodek wsparcia, mieszkanie chronione). Decyzję w tym zakresie podejmuje wojewoda po konsultacji z Ministrem Rodziny i Polityki Społecznej, na uzasadniony wniosek gminy o odstąpienie żądania zwrotu środków z dotacji w związku z niedochowaniem trwałości realizacji zadania.

16. Co jeśli gmina nie dochowa trwałości zadania w ramach modułu II?

Gmina zwraca środki z dotacji proporcjonalnie do okresu, w jakim rodzinny dom pomocy nie będzie funkcjonował, tj. 1/5 kwoty dotacji za każdy rozpoczęty rok niedochowania trwałości zadania.

Uwaga: w danym roku trwałość została dochowana, o ile dom funkcjonował przez wszystkie 12 miesięcy roku.

Przykład:

Gmina otrzymała w 2022 r. dotację w kwocie 150 000 zł na wyposażenie tworzonego domu, tym samym zobligowana jest do dochowania trwałości zadania w latach 2023-2027. W listopadzie 2025 r. dom przestaje funkcjonować. Tym samym należy uznać, że trwałość zadania została zachowana w 2023 i 2024 r., a trwałość nie została utrzymana w latach 2025, 2026 i 2027.

1/5 kwoty dotacji za każdy rok to kwota 30 000 zł, tym samym kwota dotacji do zwrotu wynosi 90 000 zł.

17. W jaki sposób wojewoda powinien promować wśród jednostek samorządu terytorialnego założenia programu oraz dobre praktyki w zakresie funkcjonowania rodzinnych domów pomocy.

Wybór form i sposobów promowania rodzinnych domów pomocy zależy jest od możliwości oraz decyzji wojewodów (mogą to być np. informacje/pisma/informatory przekazywane do jednostek samorządu terytorialnego, ale również informacje na temat tej formy wsparcia przekazywane podczas różnego typu spotkań, takich jak: konferencje czy narady, których uczestnikami będą przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego). Przedmiotowa forma wsparcia jest bardzo mało rozpowszechniona i z doświadczeń wynika, że przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego mają małą wiedzę na temat możliwości podpisywania umów oraz kierowania do rodzinnych domów pomocy jako alternatywy dla kierowania osób do domów pomocy społecznej. W związku z powyższym wszelkie działania zwiększające świadomość i wiedzę w tym zakresie podejmowane przez urzędy wojewódzkie są zasadne.